

dnia 10 maja 2025 r.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

PETYCJA

Działając w interesie publicznym, na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, wnoszę o:

- zmianę Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej poprzez:
 - wprowadzenie obowiązkowych zajęć szachowych w edukacji wczesnoszkolnej (klasy I-III) oraz klasach IV-V szkoły podstawowej (jako odrębny przedmiot).

UZASADNIENIE

Liczne badania naukowe potwierdzają pozytywną korelację pomiędzy regularną nauką gry w szachy a poprawą wyników edukacyjnych. Pozytywne doświadczenia potwierdza projekt „Edukacja przez szachy w szkole”, realizowany przez Polski Związek Szachowy przy współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych i Ministerstwem Edukacji Narodowej. Projekt

ten wykazał, że uczniowie uczestniczący w systematycznych zajęciach szachowych osiągnęli lepsze wyniki w zakresie rozumowania matematycznego oraz rozumienia tekstów pisanych. Jak wskazano w raporcie „Innowacyjne wspieranie rozwoju uczniów. Projekt Edukacja przez Szachy w Szkole”: zarówno dyrektorzy, jak i nauczyciele uważają, że najwięcej korzyści wynikających z realizacji projektu skierowanych jest na uczniów. Wymieniają przede wszystkim: wpływ na rozwój różnego typu myślenia oraz inne aspekty poznawcze (pamięć, uwagę i koncentrację), a także kształtowanie pozytywnych cech i zachowań, takich jak: zdyscyplinowanie, kreatywność, wyobraźnię i cierpliwość oraz wzmacnianie pożądanых postaw (np. aktywizowanie, zaangażowanie, zwiększenie motywacji, poczucie satysfakcji i zadowolenie oraz radzenie sobie z porażką i sukcesami)¹.

Szachy mogą być idealnym połączeniem przyjemnego spędzania czasu w gronie rówieśników z nauką i rywalizacją. Szachy pozwalają na współzawodnictwo niezależnie od płci i warunków fizycznych dziecka, ale także uczą odpowiedzialności za własne decyzje oraz wspierają rozwój emocjonalny uczniów. W przeciwieństwie do gier losowych, szachy są grą, w której wynik zależy wyłącznie od przygotowania, umiejętności i koncentracji. Jest to zatem narzędzie uczące samodzielnego myślenia, przewidywania konsekwencji i respektowania zasad gry – wartości istotnych z perspektywy edukacji i rozwoju dzieci. Szczególnie obecnie istotna jest poprawa koncentracji dzieci, które na skutek korzystania z smartfonów, często mają problem ze skupieniem uwagi.

Wprowadzenie obowiązkowych zajęć szachowych we wszystkich szkołach podstawowych może stanowić również narzędzie do wyrównywania szans edukacyjnych. Jako forma aktywności nie wymagająca specjalistycznego sprzętu ani zaplecza może być z powodzeniem realizowane zarówno w dużych ośrodkach miejskich, jak i w mniejszych miejscowościach czy szkołach wiejskich. Koszt wdrożenia zajęć szacowany jest jako relatywnie niski w porównaniu do potencjalnych efektów długofalowych. W szczególności, że istnieją już gotowe materiały dydaktyczne, przeszkolona kadra oraz metodyki zatwierdzone przez resort edukacji, wypracowane w ramach projektu „Edukacja przez szachy w szkole”.

Powyższe dobrze obrazuje jak wiele korzyści przynosi dzieciom gra w szachy. Niewątpliwie wprowadzenie zajęć szachowych pozwoli na realizację celów edukacji

¹ https://www.aps.edu.pl/media/3259075/baum_innowacyjne-wspieranie-rozwoju.pdf (dostęp na dzień 10.05.2025 r.)

wczesnoszkolnej takich jak:

- a) rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- b) rozwijanie umiejętności logicznego myślenia, rozumowania i wnioskowania;
- c) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- d) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- e) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość.

Na marginesie można dodać, że obecna podstawa programowa dostrzega wartość gry w szachy wskazując, że w zakresie Edukacji Matematycznej uczeń: wykorzystuje warcaby, szachy i inne gry planszowe lub logiczne do rozwijania umiejętności myślenia strategicznego, logicznego, rozumienia zasad itd.; przekształca gry, tworząc własne strategie i zasady organizacyjne (strona 36 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej).

Ponadto szachy są obecne w systemach edukacyjnych wielu krajów jako element podstawy programowej bądź jako program zalecany przez ministerstwa edukacji. Przykładem może być Armenia, gdzie nauka szachów jest obowiązkowa w szkołach od 2011 roku. Deklaracja Parlamentu Europejskiego nr 50/2011 z dnia 15 marca 2012 r. (Declaration of the European Parliament of 15 March 2012 on the introduction of the programme 'Chess in School' in the educational systems of the European Union²) wezwała państwa członkowskie do wprowadzania programu „Szachy w szkole” do systemów edukacyjnych państw członkowskich. Podkreślono w niej także, że szachy są grą dostępną dla dzieci z każdej grupy społecznej i mogą wspierać spójność społeczną oraz przyczyniać się do realizacji celów polityki społecznej, takich jak integracja społeczna.

² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2012-0097_EN.html (dostęp na dzień 10.05.2025 r.)

Podsumowując, wprowadzenie obowiązkowych zajęć szachowych w edukacji wczesnoszkolnej i klasach IV–V szkół podstawowych stanowi racjonalny, efektywny i oparty na danych krok w stronę wzmacniania kompetencji poznawczych dzieci na wczesnym etapie edukacji. Jest to działanie wzmacniające rozwój intelektualny, emocjonalny i społeczny dzieci, możliwe do realizacji w obecnym systemie oświaty bez konieczności głębokich zmian strukturalnych. **Istotne jest przy tym aby zajęcia szachowe były prowadzone obowiązkowo, w formie odrębnego przedmiotu, a nie marginalnego zagadnienia w ramach wychowania fizycznego lub innego przedmiotu.**

Ponadto wskazuję, że wyrażam zgodę na umieszczenie treści niniejszej petycji na stronie internetowej Sejmu RP.

